

Högskolan Kristianstad

291 88 Kristianstad

044-250 30 00

www.hkr.se

Självständigt arbete, Grundlärarprogrammet med inriktning mot arbete i
fritidshem, 15 hp

HT 2022

Fakulteten för lärarutbildningar

Varför slutar de äldre eleverna på fritids?

En kvalitativ intervjustudie av
pedagogers uppfattningar

Johan Fastberg & Philip Karlsson

Författare

Johan Fastberg & Philip Karlsson

Titel

Varför slutar de äldre eleverna på fritids?
En kvalitativ intervjustudie

Handledare

Annette Persson

Examinator

Sara Lenninger

Abstract

Fritidshemsverksamheten ska fungera som ett komplement till förskoleklassen och skolan där undervisningen tar sin utgångspunkt i elevernas intressen och behov. Skolverket (2022) skriver att elever som vistas i fritidshemsverksamheten från förskoleklass upp till årskurs sex får en större möjlighet till lärande och utveckling. Fritidshemsverksamheten har i uppdrag att bidra till en meningsfull fritid för eleverna. Trots att det finns många möjligheter och fördelar med fritidshemsverksamheten väljer ändå en majoritet av eleverna i åldrarna 9–12 att sluta.

Syftet med föreliggande studie är att belysa hur verksamma pedagoger i fritidshemsverksamheten resonerar om varför mellanstadieelever på några fritidshem väljer att sluta. Frågeställningarna som ligger till grund för studien är: ”Vilka faktorer anser pedagogerna leder till att mellanstadiets fritidshems elever slutar på fritids?” samt ”Hur kan man motivera eleverna att stanna kvar på fritids?”. Det sociokulturella perspektivet är studiens teoretiska utgångspunkt, och vi använde oss av semistrukturerade intervjuer tillsammans med verksamma pedagoger i fritidshemsverksamheten för att samla in empirin. Med hjälp av

kodning och tematisk analys analyserades det inhämtade materialet. Resultatet visar att samtliga pedagoger var överens om att fyra framgångsfaktorer spelade stor roll när det gäller att förklara varför att eleverna slutade eller stannade. Meningsfullhet, om eleverna inte kände att fritidsverksamheten var meningsfullt så slutade de. Självständighet, om eleverna inte fick känna ansvar och elevinflytande så slutade dem. Miljön, om eleverna inte fick en miljö formade efter sina behov och intressen så var fritidshem inte aktuellt längre. Sociala relationer, så länge eleverna hade bra sociala relationer till varandra och till pedagogerna som jobbar där så gick man kvar på fritidshemmet.

Ämnesord

Fritidshemsverksamhet, Mellanstadielever, äldre elever, framgångsfaktorer, pedagoger.

Innehåll

1	Inledning.....	6
1.1	<i>Begreppsförklaring</i>	8
1.1.1	Fritidslärare	8
1.1.2	Formella och informella stunder	8
1.1.3	Framgångsfaktor.....	8
1.1.4	Fritids	8
1.1.5	Mellanstadiefritids.....	8
1.1.6	Pedagog.....	8
1.1.7	Äldre elever	8
2	Syfte & forskningsfrågor	9
3	Bakgrund.....	10
4	Forskningsöversikt	11
4.1	<i>Fritidshemmets styrdokument</i>	11
4.2	<i>Fritidshemmets roll</i>	12
4.3	<i>Meningsfull verksamhet</i>	13
4.4	<i>Relationsskapande mellan eleverna</i>	15
4.5	<i>Digitala verktyg</i>	16
4.6	<i>Sammanfattning</i>	18
5	Teoretiska utgångspunkter och perspektiv	20
5.1	<i>Sociokulturellt perspektiv</i>	20
5.2	<i>Teoretiska begrepp</i>	21
6	Metod	23
6.1	<i>Val av datainsamlingsmetod</i>	24
6.2	<i>Ljudupptagning</i>	24
6.3	<i>Transkribering</i>	25
6.4	<i>Studiens tillförlitlighet</i>	25
6.5	<i>Analysmetod</i>	25

6.6	<i>Tematisk analys</i>	26
6.7	<i>Urval</i>	27
6.8	<i>Etiska överväganden</i>	28
7	Resultat & Analys	29
7.1	<i>Meningsfullhet</i>	29
7.2	<i>Sociala relationer</i>	31
7.3	<i>Miljö</i>	33
7.4	<i>Självständighet</i>	34
7.5	<i>Sammanfattande analys av resultat</i>	36
8	Diskussion	38
8.1	<i>Resultatdiskussion</i>	38
8.2	<i>Metoddiskussion</i>	44
8.3	<i>Förslag på vidare forskning</i>	45
9	Referenser	46
10	Bilagor	49
10.1	<i>Bilaga 1</i>	49
10.2	<i>Bilaga 2</i>	50
10.3	<i>Bilaga 3</i>	52
10.4	<i>Bilaga 4</i>	53
10.5	<i>Bilaga 5</i>	55
10.6	<i>Bilaga 6</i>	56

1 Inledning

Av Skolverkets skrift Utveckling pågår. Om kvalitetsarbete på fritidshem (Skolverket 2010) framgår att 80% av alla elever i åldrarna sex till nio, det vill säga lågstadielever, är inskrivna i fritidshemsverksamheten. När det gäller mellanstadiet och åldrarna mellan tio och tolv är endast omkring 10% av samtliga elever inskrivna i fritidshemsverksamheten.

“Det bästa med fritids var att kompisarna var där” är ett citat från Klerfelt och Haglund (2011, s.204) som har fördjupat sig i varför elever i åldrarna 9–12 slutar på fritidshemmen. I deras studie framkommer det att det finns fyra faktorer till varför äldre elever inte vill gå kvar på fritidshem. Dessa beskrivs som att fritidsverksamheten inte anpassar sig till de äldre eleverna. Eleverna saknar dessutom inflytande och nämner även att deras vänner slutar på fritidshem påverkar också de äldre eleverna negativt. Att de äldre elever även får dela fritidsrum med de yngre eleverna är en annan faktor som beskrivs som negativ.

Fritidshemsverksamheten ska fungera som ett komplement till förskoleklassen och skolan genom att undervisningen tar sin utgångspunkt i elevernas intressen och behov. Elever som befinner sig i fritidshemsverksamheten från förskoleklass upp till årskurs sex får en större möjlighet till lärande och utveckling (Skolverket, 2022). Därför kan fritidshemsverksamheten bidra till en meningsfull fritid för eleverna (Skolverket, 2022). Trots fördelarna slutar en majoritet av eleverna på fritidshemmet i tidig ålder. Vi vill därför fördjupa oss i vilka faktorer som bidrar till detta. Av vår erfarenhet har vi upplevt att de elever som faktiskt har behov att vara kvar i fritidshemsverksamheten väljer att säga upp sin plats på grund av kompisarnas betydelse, ökat behov av självständighet, bristen på digitala verktyg, samt verksamhetens struktur. Med vår studie vill vi undersöka varför eleverna slutar på fritidshemmen i tidig ålder samt få en klarare bild av vilken typ av fritidsverksamhet som är bäst anpassad utifrån de äldre elevernas behov, intresse och erfarenhet utifrån pedagogers perspektiv. Vi möter regelbundet föräldrar och till och med kollegor som uttrycker åsikten att eleverna i årskurs fyra till sex är för gamla för att gå på fritidshem. De menar att eleverna i denna ålder ska kunna klara

av att ta hand om sig själva. Vår bedömning är att denna åsikt vilar på en begränsad förståelse för fritidsverksamhetens syfte och funktion. Det kan vara förståeligt att föräldrar eller ämneslärare utan direkt fritidserfarenhet för ett sådant resonemang, men när vi hör samma ståndpunkter hos verksamma fritidspedagoger väcker det en oro. Föreliggande studie är viktig eftersom alla elever förtjänar och har rätt till en meningsfull och utvecklande fritid. Vårt intresse för de här frågorna har gjort att vi vill belysa pedagogernas uppfattningar om varför mellanstadieeleverna stannar på samt lämnar fritidshemsverksamheten. Vi anser att föreliggande studie är viktig för att alla elever förtjänar och har rätt till en meningsfull och utvecklande fritid.

1.1 Begreppsförklaring

1.1.1 Fritidslärare

När vi använder begreppet fritidslärare i vår undersökning avser vi de pedagoger som har en relevant högskoleutbildning för denna verksamhet.

1.1.2 Formella och informella stunder

De formella stunderna är när den som leder har bestämt vad som är tanken, det vill säga, vad ska eleverna lära sig av denna aktivitet, utifrån styrdokument. Det är planerat utifrån elevgrupp och miljö.

I de informella stunderna sker lärandet genom att den enskilde väljer aktivitet och i aktiviteten sker lärandet som en bieffekt.

1.1.3 Framgångsfaktor

Med framgångsfaktor menas någonting som indirekt eller direkt påverkar det resultat man eftersträvar.

1.1.4 Fritids

När vi använder oss av begreppet fritids i vår text så menar vi fritidshemsverksamheten.

1.1.5 Mellanstadiefritids

Begreppet används för att beskriva de elever som befinner sig i åldrarna 9–12 år och är inskrivna i fritidshemsverksamheten.

1.1.6 Pedagog

När vi använder begreppet pedagog så syftar vi på den personal som jobbar med de elever vi riktar in oss mot alltså vuxna som jobbar med eleverna 9–12 år.

1.1.7 Äldre elever

När vi använder begreppet äldre elever så syftar vi på eleverna i åldrarna 9–12 år, alltså de som kan befinna sig på ett mellanstadiefritids.

2 Syfte & forskningsfrågor

Syftet med föreliggande studie är att undersöka uppfattningar bland yrkesverksamma pedagoger om de bakomliggande faktorerna till att mellanstadieelever på några fritidshem väljer att sluta.

- Vilka faktorer anser pedagogerna leder till att mellanstadiets fritidshems elever slutar på fritids?
- Hur kan man motivera eleverna att stanna kvar på fritids?

3 Bakgrund

I följande avsnitt presenteras en kort sammanfattning kring fritidshemmets historia genom tiden för att på ett tydligare sätt följa fritidshemsverksamhetens utveckling över tid.

Fritidsverksamheten hade sin start i slutet av 1800-talet och benämndes som arbetsstugor. Tanken med dessa var att de skulle fostra barnen genom arbete och den pedagogiska tanken var att barnen skulle få större möjligheter till att klara sitt skolarbete. På 1940 och 50 talet kom det som kallades eftermiddagshem som arbetade med läsläsning på eftermiddagen (Skolverket, 2011). Det är under denna tid barnavårdsnämnden tog över tillsynen över skolan. Barn skulle skyddas från utnyttjande och tillåtas utvecklas och växa i harmoni. Man införde också ett helt nytt system där man fokusera på vad barnen hade för intresse. Eftermiddagshemmen införde lek istället för att barnen skulle arbeta under eftermiddagen (Pihlgren & Rohlin, 2017).

Under 1960-talet blev det brist på arbetskraft vilket i sin tur ledde till att fler och fler kvinnor kom in på arbetsmarknaden och då infördes det moderna fritidshemmet, där det var öppet både före och efter skolan. Verksamheten blev mer och mer pedagogisk under kommande år och fritidsverksamheten blev ett komplement till hemmet (Skolverket, 2011). Omsorg skulle gå hand i hand med pedagogisk verksamhet som baserades på barnens behov, utveckling och lärande. Det tog många år innan samarbetet mellan fritidsverksamheten och skola skulle synas och det var först på 1990-talet utvecklingen tog fart där det blev en samverkan mellan fritidshem och skola.

1995 ändrades socialtjänstlagen där fritidsverksamhetens uppgift blev att erbjuda barnen en meningsfull fritid och vara ett komplement till skolan. 1998 ingick fritidshemmen till utbildningssektorn och läroplanen för skolan reviderades så att även fritidshemmen och förskoleklassen skulle omfattas av denna (Skolverket, 2011).

4 Forskningsöversikt

I följande avsnitt presenteras tidigare forskning som är relevant för föreliggande studie. Forskningen som presenteras är både nationell och internationell. Även litteratur som anses relevant för vår studie kommer att presenteras här.

Klerfelt och Haglund (2011) beskriver i sin studie att de finns fyra huvudanledningar till att äldre elever slutar på fritidshemmen och dessa är anledningar är: 1, fritidsverksamheten anpassar sig inte till de äldre eleverna. Vilket leder till att eleverna inte blir utmanade och känner meningsfullhet på fritidshemmet. 2, De äldre eleverna får dela fritidsrum med de yngre eleverna. 3, Eleverna får inte chansen att påverka fritidsverksamheten genom sitt inflytande. 4, När vännerna slutar på fritidshem blir fritidsverksamheten tråkigt (Klerfelt & Haglund, 2011).

4.1 Fritidshemmets styrdokument

Enligt skollagen (SFS 2010:800) ska alla kommuner ha möjlighet att erbjuda fritidshemsplats till alla elever upp till det år de fyller 13. Utgångspunkten i verksamheten ska vara från läroplanen för grundskola, förskoleklass samt fritidshem (Skolverket, 2022) del ett, två och fyra. Kapitel ett och två är riktlinjer för övergripande mål och värdegrund och kapitel fyra är direkt riktat mot fritidshemmet. Genom en variation gällande lärmiljöer, arbetssätt och uttrycksformer stimuleras elevernas utveckling och lärande vilket är fritidshemmets uppdrag. Enligt läroplanen ska elevernas stigande ålder och mognad påverka deras inflytande på arbetssätt, innehåll och arbetsformer (Skolverket, 2022). Att eleverna ska få vara delaktiga i sin fritidsverksamhetens innehåll innebär att fritidslärare lyssnar och tar del av deras åsikter, tankar och funderingar. Eleverna ska genom samtal om innehållet i verksamheten känna att de har inflytande. Att ha inflytande är inte detsamma som att bestämma enligt Skolverket (2014). Genom demokratiska arbetsformer ska fritidsverksamheten förbereda eleverna för ett aktivt deltagande i samhället. När eleverna får möjlighet att delta i planeringar och utvärderingar utvecklas deras förmåga till att utöva inflytande och ta ansvar. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att ta eget ansvar (Skolverket, 2022).

Fritidshemmet ska erbjuda eleverna en meningsfull fritid vilket är individuellt mellan olika elever. Fritidsverksamheten bör erbjuda en varierad undervisning (Skolverket, 2016). Eleverna har olika individuella behov när det gäller balansen mellan aktivitet, rekreation och vila. Fritidshemmet möter dessa behov genom att erbjuda olika material och olika miljöer. Eleven ges därmed möjlighet att återhämta sig och smälta intryck.

Undervisningen i fritidsverksamheten ska ge möjlighet för eleverna att utveckla goda kamratrelationer (Skolverket, 2016). Det finns idag forskning som visar att det går att träna upp sin sociala kompetens och sin förmåga att skapa relationer (Skolverket, 2020). För att detta ska vara möjligt behöver eleven känna trygghet, tillit och samhörighet i gruppen. På fritidshemmet möter eleverna andra personer som har andra åsikter, värderingar och erfarenheter än de själva. Genom att fritidshemmet lyfter fram olikheter som något positivt utvecklas elevernas empati och förståelse för andras tankar och åsikter. Genom att ingå i olika gruppkonstellationer ges möjlighet att utveckla och pröva sina sociala normer och värden. Fritidsläraren behöver skapa ett tillåtande klimat där arbetssätt och lärmiljö anpassas utifrån olika perspektiv. Eleverna får genom detta möjlighet att uttrycka sig på olika sätt (Skolverket, 2016).

4.2 Fritidshemmets roll

Innehåll måste hela tiden matchas mot mognadsnivå, behov och intressen. Om inte denna anpassning ständigt görs av personalen, växer eleverna snabbt ur verksamheten och framstår som "för gamla" (Pihlgren & Rohlin, 2017). Fritidshem ska inte vara barnpassning eller kvarsittning efter skolan. På fritidshemmet får eleverna möjligheten att stärka sina relationer med sina vänner samt skapa nya relationer med andra elever. Detta sker genom olika aktiviteter som eleverna kanske inte erbjuds hemma (Pihlgren & Rohlin, 2017).

Fritidsverksamheten vill skapa en positiv inställning till skolan och anpassar sin verksamhet till de äldre barnen. Men även en plats där eleverna kan koppla av. Antalet inskrivna elever har ökat kraftigt och fritidsverksamheten styrs numera av läroplanen och fick egna styrdokument (Pihlgren & Rohlin, 2017). Fritidshemmet

har utvecklats till en utbildningspedagogisk arena där barn får en meningsfull eftermiddag. Detta är en tid med stora samhällsförändringar. Sedan barnkonventionen kom till år 1989 har förtroendet för barn ökat ännu mer (Pihlgren & Rohlin, 2017).

4.3 Meningsfull verksamhet

Det är viktigt för eleverna att känna att tiden på fritidshem är meningsfull. Det är trots allt elevernas fria tid. En del av eleverna har möjligheten att välja om de vill gå på fritidshem eller inte. Forskning visar att eleverna inte vill bli styrda när de kommer till fritidshemmet. De vill kunna bestämma över sin fria tid. Obligatoriska aktiviteter och begränsade utrymmen är två faktorer som bidrar till att eleverna inte känner att fritidsverksamheten är meningsfull (Söderman Lago & Elvstrand, 2021).

Enligt Klerfelt och Haglund (2011) är även organisationen ett stort problem och faktor till att de äldre eleverna slutar på fritidshemmet. De äldre eleverna som undersöktes i studien menade att pedagogerna endast spenderade tid med de yngre eleverna. Därför ansåg eleverna att fritidsverksamheten borde vara uppdelat där de äldre eleverna istället hade eget fritidshem (Klerfelt & Haglund, 2011).

Eleverna i studien påpekade att de behövde både spänning och avslappning under skoldagen. Efter en lång skoldag kunde eleverna känna sig utmattade efter lektionerna. Därför tyckte de att de behöver växla mellan dessa faser. Lugna aktiviteter kändes avgörande för elevernas välbefinnande och för att minska stress (Fischer, Elvstrand & Stahl, 2022).

Söderman Lago och Elvstrand (2021) anser att fritidsverksamheten ska vara en plats för barns fria tid där de har stort inflytande. Men denna bild speglar inte hur verkligheten ser ut. Verkligheten visar att fritidsverksamheten är en vuxenstyrd plats där eleverna har begränsat med inflytande (Söderman Lago & Elvstrand, 2021).

Vidare skriver Söderman Lago & Elvstrand (2021) om tre viktiga faktorer för att eleverna ska känna att deras tid på fritidshem ska vara meningsfull. Dessa är,

delaktighet, inflytande och frivillighet. Som Skolverket (2022) skriver ska fritidsverksamheten utgå från elevernas behov, intresse och erfarenhet. Söderman Lago & Elvstrand (2021) hävdar samtidigt att eleverna vill vara med och bestämma vilka aktiviteter som ska erbjudas. Eleverna vill också att de ska få välja vad de vill göra på fritidshemmet. De vill bland annat ha friheten att få välja om man vill vara med i den organiserade aktiviteten eller ej (Lager, Gustafsson & Nyckel, 2022).

I Söderman Lago & Elvstrand (2021) studie undersöks elevernas förklaringar till varför de slutar på fritidshemmen. Eleverna ser det som ett problem att de inte får bestämma själva vad de vill göra. Eleverna i studien uttrycker att de inte har någon form av inflytande och att fritidsverksamheten styrs av de vuxna pedagogerna. Eleverna poängterar att de inte tycker det är fel att de vuxna styr verksamheten. De tycker snarare att det är en bra faktor. Problemet är att eleverna inte vill att aktiviteterna ska vara obligatoriska. Eleverna vill ha det fria valet att välja vad de vill göra på fritidshemmet (Söderman Lago & Elvstrand, 2021).

Fischer, Elvstrand och Stahl (2022) gjorde en studie för att lyfta vilka kvaliteter som främjar en bra fritidsverksamhet i skolor i både Sverige och Tyskland. Med studien vill de jämföra fritidsverksamhetens riktlinjer med elevernas perspektiv. Eleverna i studien uttrycker att de inte känner sig involverade i beslut gällande fritidsverksamheten. De ansåg sig också vara bekymrade över att deras fria tid var så kontrollerad och att man inte tog tillräckligt hänsyn till elevernas individuella behov. Eleverna betonade återigen vikten av frihet att få välja aktiviteter på fritidshemmet (Fischer, Elvstrand & Stahl, 2022).

Elvstrand (2015) skriver att skolan kan ses som en demokratisk arena där eleverna kan få möjligheten att påverka genom både inflytande och delaktighet. Genom att eleverna får möjligheten att påverka i skolan, kan de utveckla tilltro och ansvarstagande. Däremot skriver Perselli och Haglund (2022) om forskning som visar att elevernas påverkan genom inflytande och delaktighet är begränsad. Perselli och Haglund (2022) menar att skolans styrdokument, det vill säga vår läroplan, samt FN:s barnkonvention konstaterar att eleverna ska ha rätt till både inflytande och delaktighet över verksamheten (Perselli & Haglund, 2022).

Söderman Lago och Elvstrand (2021) hävdar dock att valet att gå hem från fritidshemmet kan leda till andra sociala relationer. En del av barnen uttryckte ett stort intresse för tv-spel och datorer. Trots det stora intresset var de digitala verktygen väldigt begränsat på fritidshemmen. Eleverna i studien uttryckte att den digitala världen öppnade upp en ny plattform. När eleverna gick hem från fritidshemmet kunde de koppla upp sig för att sedan socialisera med andra elever som inte går på fritidshem. Att inte få kunna spela sina favoritspel på fritidshemmet, och kunna umgås med andra vänner på den sociala plattformen, beskrevs som en av faktorerna som gör att eleverna känner att fritidsverksamheten är ett socialt begränsat utrymme. Även om eleverna i studien ansåg att fritidshemmet kan vara en bra arena för att bygga sociala relationer, fick de samtidigt känslan av att de begränsas i möjligheten att få bestämma över sin fria tid (Söderman Lago & Elvstrand, 2021).

4.4 Relationsskapande mellan eleverna

Lager, Gustafsson och Nyckel (2022) gjorde en studie där de undersökte hur eleverna uppfattar och upplever sina möjligheter att skapa en meningsfull tid på sitt fritidshem. I studien framkommer hur viktigt det är för eleverna att få vara med sina vänner på fritidshemmet. Författarna pekar på att vänner är den viktigaste resursen för att eleverna ska trivas. Eleverna uttrycker dessutom att de sällan blir hörda av pedagogerna. De menar med andra ord att pedagogerna inte tar hänsyn till elevernas kompisrelationer när de delar in fritidsgruppen i mindre grupper. Dessa gruppindelningar splittrar upp kompisrelationer och gör att vissa vänner knappt ses under eftermiddagarna (Lager, Gustafsson & Nyckel, 2022).

Vidare skriver Söderman Lago och Elvstrand (2021) att eleverna själva vill bestämma över sina egna relationer utan att behöva ta hänsyn till normer och regler som finns på fritidshemmet. Eleverna upplever därtill att de får svårt att hitta vänner utanför fritidsverksamheten (Söderman Lago & Elvstrand, 2021).

Fritidspedagoger kan skapa miljöer och planera aktiviteter för att förbättra och möjliggöra relationsskapande och samhörighet. Genom att fritidspedagogen är

närvarande och ser till att bestämda regler efterföljs skapar man förtroendefulla relationer och en tillit med eleverna. Man kan skapa detta på olika vis, till exempel genom att bestämma hur många man får vara i ett visst rum, men även vem som ska leka med vem (Dahl, 2014).

För att få elever att finna glädje i att delta i planerade aktiviteter krävs att de har sina kamrater med sig (Sandberg och Vuorinen, 2008). Forskning visar på att elever som vistas i miljöer där de kan skapa sociala relationer med andra och får möjlighet att leka ökar sitt lärande. De utbildade och engagerade pedagogerna har även de en viktig roll (Skolverket, 2014).

Den sociala relationen, både elever emellan men också mellan elev och lärare, är alltså en grundpelare om eleverna ska kunna stärka sin egen identitet. För lärare är det en förutsättning för att på bästa sätt kunna arbeta med elevernas lärande och utveckling samt för att skapa ett trivsamt klimat. Därmed är de sociala relationerna där läraren agerar stöttande, är lyhörd och respektfull av största vikt då det främjar elevernas trygghet och tillit till sina medmänniskor. Genom att etablera en elev-lärrarrelation där eleven blir sedd, hörd och bekräftad. Läger pedagogerna grunden till en god social relation (Thornberg, 2020).

När eleven får möjlighet att vara tillsammans med elever som har större social kompetens får de dessutom möjlighet att lösa svårare saker gemensamt (Hansen Orwehag, 2017). Eleverna anser att jämnåriga kamrater behövs för att man ska utvecklas. De sätter stort värde på att få delta i olika aktiviteter och lek med andra (Hansen Orwehag, 2017). Leken spelar även en stor roll för elevens identitetsutveckling eftersom eleverna utvecklas när de får testa olika roller (Hägglund & Fredin, 2011). Detta går att koppla till att eleverna stärker sina sociala relationer genom lek (Fischer, Elvstrand & Stahl, 2022).

4.5 Digitala verktyg

Det kan bli problem när äldre elever befinner sig på fritidshem där även yngre elever har sin fritidsverksamhet eftersom aktiviteterna tenderar att anpassas till de yngre eleverna. De äldre eleverna vill ha mer digitala verktyg i sin verksamhet, som

exempelvis tv-spel och iPad. De önskar också mer tid i gymnastiksalen och att det endast är de äldre eleverna som får vara med (Klerfelt & Haglund, 2011).

En av de största anledningarna till att elever säger upp sin fritidsplats är just att de inte anser att aktiviteterna planeras utifrån deras ålder och intresse (Klerfelt & Haglund, 2011).

Grönlund, Wiklund och Böö (2017) menar att digitala hjälp- och läromedel kan vara till hjälp för att stötta eleverna i deras lärande. Personalen inom fritidsverksamheten anser att det finns flera fördelar med att använda iPads och datorer, man skapar nya möjligheter att utveckla sina förmågor till exempel när man skapar film eller musik. I fritidsaktiviteter kan pedagoger använda en mängd olika läromedel inklusive digitala resurser som pedagogiska applikationer och digitala spel, dessa hjälpmedel kan användas på olika sätt i olika situationer. De kan både användas i formella och i informella situationer (Grönlund, Wiklund & Böö, 2017).

En miljö som innehåller digitala verktyg för en lärande omgivning, och där de digitala verktygen kan användas i undervisningsändamål, är exempel på en digital lärmiljö (Warner, Eames & Irving, 2014). Wernholm (2020) skriver att elever utvecklar både lärande- och undervisningsstrategier genom att delta i olika aktiviteter. Hon menar även att det nu ges en mer nyanserad bild av det lekande barnet jämfört med tidigare forskning. Det är viktigt att skolor observerar elevers erfarenheter, eftersom det i sin tur kan bli ett stöd i till att digitalisera undervisningen (Grönlund, Wiklund & Böö, 2017).

Spelbaserat lärande kopplas ihop med datorspel och tv-spel. Det handlar då om verktyg där man via spel skaffar sig kunskaper (Yang & Quadir, 2018). Eleverna kan via spel skaffa kunskaper för att till exempel lösa matematikuppgifter och syftet är att utveckla elevens ämneskunskaper (Willis & Exley, 2018). Wernholm (2020) hävdar att det kan se kamratläran när eleverna befinner sig i de digitala spelvärldarna. Genom att elevernas erbjuds att prata på andra språk med personer över hela världen kan digitala lär- och hjälpmedel bidra till språkutveckling. Denna möjlighet ges genom att eleverna kommunicerar och socialiserar med varandra.

Världarna öppnar upp för ett möte med andra personer där eleverna genom samarbete bland annat får prova egna och andras idéer (Wernholm, 2020).

Grönlund, Wiklund och Böö (2017) beskriver digitalisering som en digital värld i ständig förändring och utveckling där nya digitala material ständigt utvecklas. Den digitala förändringen kan med andra ord tvinga lärare att tänka på nya sätt i sin undervisning (Grönlund, Wiklund & Böö, 2017).

4.6 Sammanfattning

I vår litteraturbakgrund får läsaren en inblick i vad fritidshem är utifrån styrdokumentet. Vi ger även en kort överblick över fritidshemmets roll. Den forskning vi hittade gällande vårt ämne handlade mycket om följande begrepp: meningsfullhet, relationer samt digitala verktyg. Söderman Lago och Elvstrand (2021), Klerfelt och Haglund (2011) samt Söderman Lago och Elvstrand (2021) skriver samtliga om vikten av att ge eleverna inflytande över sin fria tid. De menar alla att dessa brister kan vara en bidragande faktor till att eleverna väljer att stanna kvar på fritidshemmet. Alternativt att de väljer att sluta.

Att få bestämma själv kan leda till att eleverna väljer att leka med sina kompisar på fritidshem. Detta kan leda till att eleverna stärker relationerna med sina kompisar (Dahl, 2014).

Relationerna var en annan faktor som Thornberg (2020) nämner som en förutsättning för pedagogen på bästa sätt ska kunna arbeta med elevernas lärande och utveckling. Hansen Orwehag (2017) anser att eleverna dessutom får möjligheten att lösa svårare saker gemensamt. Enligt hans sätt att se behöver eleverna jämnåriga kamrater för att utvecklas (Hansen Orwehag, 2017)

Klerfelt och Haglund (2011) nämner även organisationen som ett stort problem. De menar att verksamheten inte anpassar sig för de äldre eleverna. Dessutom uttryckte eleverna i deras studie ett missnöje gällande att de vuxna endast ägnade tid till de yngre eleverna (Klerfelt & Haglund, 2011). Fischer, Elvstrand och Stahl (2022) pekar på att eleverna kände sig uttrötta efter en lång

skoldag. Därför betonade de vikten av att erbjuda lugna aktiviteter för eleverna (Fischer, Elvstrand & Stahl, 2022).

5 Teoretiska utgångspunkter och perspektiv

I avsnittet nedan kommer vi att beskriva det sociokulturella perspektivet samt varför vi anser det är relevant för vår undersökning. De teoretiska begrepp som presenteras kommer till användning i vår studie.

5.1 Sociokulturellt perspektiv

Det sociokulturella perspektivet har sin grund i Vygotskijs teori om att lärande uppstår i interaktion med andra. På samma sätt menar Säljö (2010) att vi bör se lärande ur ett sociohistoriskt och kommunikativt perspektiv, när han skriver att det är samspelet mellan människor som frambringar kunskap. Det samspel som sker mellan den stora gruppen och den enskilda individen har med andra ord stor betydelse för kunskapsinhämtning, sett utifrån ett sociokulturellt perspektiv (Säljö, 2010).

Säljö (2010) skriver att Vygotskijs teori bygger på att människor ständigt befinner sig i en förändring och utveckling. Denne menar att vi i varje situation tar till oss olika kunskaper i samspel med våra medmänniskor. Han presenterar även ett mer dynamiskt sätt att observera oss människor, den närmaste utvecklingszonen. Denna utvecklingszon definierar avståndet mellan vad en elev kan prestera ensam utan något stöd, jämfört med hur eleven kan prestera i samarbete med kamrater eller en vuxens styrning. Med detta beskriver Vygotskij det faktum att vi människor har det lättare att lösa problem när vi får assistans av vår omgivning, exempelvis kamrater eller pedagoger (Säljö, 2010).

Den närmaste utvecklingszonen innebär alltså att vi exempelvis kan ha tillräcklig kunskap för att följa med i ett resonemang och förstå vad något handlar om, utan att kunna genomföra det själva. Det kan, i vissa fall, vara ett stort avstånd mellan dessa positioner, det vill säga att förstå vad det handlar om, och att själv kunna utföra det. Det är precis detta det sociokulturella perspektivet handlar om. Vi exponeras för olika sociala situationer i vår vardag, vi tar till oss genom att observera och tillslut kan vi kanske till och med själva genomföra det (Säljö, 2010).

Vidare skriver Säljö (2010) om att synen på lärande har förändrats över tid, och är i fortsatt ständig förändring. Det innebär med andra ord att samhällets kulturella villkor påverkar på vilket sätt vi tar del av information. Öhman-Gullberg (2006) menar, sett ur ett sociokulturellt perspektiv, att det är den kultur vi lever i idag som skapar förutsättningar för hur vi konstruerar, och senare producerar kunskap. Det är följaktligen av största vikt att utgå från de förutsättningar som finns och existerar i vårt samhälle idag (Magnusson, 2014). Identitetsutvecklingen är en process som utformas utifrån såväl känslomässiga, som sociokulturella erfarenheter (Andersson, 2014).

Vi anser att det sociokulturella perspektivet passar väl in på vårt examensarbete eftersom den typen av interaktion, där människor utvecklas genom samspel med varandra i vardagliga aktiviteter, sker dagligen i fritidsverksamheten (Säljö, 2010).

5.2 Teoretiska begrepp

Vi har använt fyra teoretiska begrepp i vår studie som är hämtade från ett sociokulturellt perspektiv på lärande. Dessa begrepp är samspel, kommunikation, verktyg och närmaste utvecklingszonen.

Säljö (2010) menar att vi människor föds in i, och utvecklas, inom ramen för *samspel* med andra människor. Det är alltså via samspelet med andra som kunskap blir till, för att senare bli en del av den enskilde individen och hans tänkande, och handlande (Säljö, 2010).

Sett ur ett sociokulturellt perspektiv är släktskapet mellan just tänkande och *kommunikation* en central del (Säljö, 2010). Säljö (2010) hävdar att det är genom ett kommunikativt deltagande som individen möter, och senare kan förvärva, nya sätt att tänka och handla. Hur vi människor uppfattar vår värld och agerar i den hör i sin tur ihop med omgivningens sociala och kulturella mönster. Vi tar alltså efter omvärldens sätt att definiera, tala om, och lösa problem. Kommunikation blir länken mellan kulturen och människors tänkande (Säljö, 2010).

Säljö (2010) ser de resurser, såväl fysiska som språkliga, som varje enskild individ har tillgång till, som *verktyg* för att förstå vår omvärld och hur vi bör agera i densamma.

Vygotskij pratar om begreppet *närmaste utvecklingszon*, och det faktum att vi som individer ständigt befinner oss i olika utvecklingszoner (Säljö, 2010). Han definierar detta som avståndet mellan vad en enskild individ skulle kunna prestera själv, utan stöd av någon annan, kontra vad du kan prestera med en vuxens ledning alternativt tillsammans med mer kapabla kamrater (Säljö, 2010).

6 Metod

I följande avsnitt presenteras metoden som ligger till grund för föreliggande studie. Vi kommer att presentera avsnittet enligt följande redovisning: valet av datainsamlingsmetod, ljudupptagning som verktyg, transkribering, studiens tillförlitlighet, analysmetod, tematisk analys, urval samt etiska ställningstaganden.

Den typ av intervju vi valt använda kallas semistrukturerad intervju, vilket betyder att vi kommer att använda oss av en intervjumall med satta frågor, men som även kommer att ha rum till att ställa de frågor som behövs efter behov. Intervjufrågorna kommer att ligga till grund för empirin relaterat till vårt syfte och forskningsfrågor. Intervjuerna kommer att spelas in för att noga granskas för att samla in och analysera fram ett resultat kopplat till våra forskningsfrågor samt vårt syfte. Vi genomförde en pilotstudie för att pröva våra intervjufrågor för att göra oss mer beredda på vilka följdfrågor och dylikt som kan uppstå (Bryman, 2018).

I vår pilotstudie framkom det att våra frågor inte var tydliga nog mot våra forskningsfrågor, vilket gjorde att respondenten kom ifrån själva kärnfrågan och svävade in på annat än det vi ville ha svar på. Pilotstudien gav oss en chans att formulera om våra frågor så att de var mer riktade mot vad vi ville ha svar på men det gav också utrymme för respondenten att inom ramen för våra forskningsfrågor skapa diskussion.

När vi tog beslutet om vårt arbete valde vi att fokusera på lärarnas uppfattningar istället för elevernas. Anledningen till detta var att vi var mer intresserade av lärarnas åsikter och erfarenheter. Vi tror att de genom egna erfarenheter kan ha samlat på sig kunskap kring vilka faktorer som gör att eleverna stannar alternativt slutar på fritidshem.

Den metodiska designen som valts för denna studie är kvalitativ i form av intervjuer där vi samlar in data. Kvalitativ forskning kan göras på flera olika sätt. Men det har en gemensam nämnare att målet är att försöka förstå och analysera respondenternas övergripande uppfattningar om ämnet (Patel & Davidsson, 1994).

Denscombe (2009) hävdar att intervjuforskning har flera fördelar som enkätforskning kan sakna. Den avgörande och viktiga fördelen är den höga tillförlitligheten och svarsfrekvensen. De gör att de diskussioner som sker under par intervjun leder till förståelse för respondenternas uppfattningar. På så sätt bidrar det till att öka materialets relevans och värde. När man använder sig av kvalitativ studie så läggs tyngden på vad som uttrycks kontra i en kvantitativ studie där siffror ligger till fokus i insamlad data (Bryman, 2018). Då vi med vår undersökning sökte kvalitativa svar ser vi denna metod vara lämplig för föreliggande studie.

6.1 Val av datainsamlingsmetod

Datainsamlingsmetoden som ligger till grund för föreliggande studie är kvalitativa semistrukturerade intervjuer med ett flertal verksamma fritidspedagoger. Då studiens syfte är att undersöka hur verksamheten ser ut för de äldre eleverna på fritidshemmen samt vilka faktorer som gör att det ser ut som det gör valde vi att göra en kvalitativ studie då en sådan studie oftast behandlar den berättande kommunikationen när data samlas in (Bryman, 2018). En intervju kan ge omfattande svar och med intervju som metod ges möjligheten att skapa en förståelse för en annan persons perspektiv. Semistrukturerade intervjuer innebär att personen som intervjuar har strukturerade frågeställningar samt specifika teman där personen som blir intervjuad ges möjlighet att med stor frihet utforma sina svar. Genom en semistrukturerad intervju kan det tillkomma följdfrågor som personen som intervjuar anser kan ha relevans för undersökningen (Bryman, 2018). Anledningen till att vi har valt att använda oss av en semistrukturerad intervju är att vi vill ha personliga och även mer utförligare svar vilket vi kan få möjlighet att få genom att kunna ställa följdfrågor till personen som intervjuas.

6.2 Ljudupptagning

Vid intervjutillfällena har vi valt att använda oss av ljudupptagning. Metoden använder vi för att säkerställa att allt som berättas dokumenteras samt för att i efterhand kunna transkribera och analysera materialet flertal gånger. Bjørndal (2005) pekar på att ljudupptagning är ett bra verktyg för att kunna behålla den insamlade informationen då det ger oss möjligheten att analysera och spola tillbaka flera gånger. Den valda metoden ger oss även möjligheten att vara närvarande i

samtalet istället för att skriva ner allt som sägs vilket i enlighet med Bjørndal (2005) gör att det blir ett naturligare samtal. Vi valde enbart ljud och ingen video då vi ville att personen som intervjuas skulle vara bekväm med situationen och inte känna sig pressad av en videokamera (Bryman, 2018).

6.3 Transkribering

Vi valde att lyssna på det inspelade materialet tillsammans och antecknade vad som sades. Vi valde att anteckna deltagarnas exakta uttalanden för att få så korrekt empiri som möjligt. När transkriberingen var färdig valde vi att gå igenom materialet igen för att se till så att vi inte missat något. Därefter valde vi att göra analystabeller där vi letade efter mönster och återkommande framgångsfaktorer i empirin som vi kunde sammanställa i tabellerna (Se bilagor 3–6).

6.4 Studiens tillförlitlighet

Vi har i enlighet med Bryman (2018) låtit studien utgå från de fyra principerna *trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet att styrka och konfirmera*. Vi har åstadkommit *trovärdighet* genom att vi informerade deltagarna om att de kan ta del av studien och bekräfta att vi har uppfattat deras svar på rätt sätt. *Överförbarhet* handlar enligt Bryman (2018) om att resultatet ska kunna genomföras i en annan miljö. Det är upp till läsaren att bedöma om resultatet är överförbart till andra situationer i andra kontexter då överförbarhet kan liknas vid att en mindre grupp människor med gemensamma intressen som i denna kontext är fritidslärare, intervjuas. Föreliggande studie har under arbetets gång blivit granskat ett flertal gånger av handledare vilket enligt Bryman (2018) är ett kriterium för att uppnå *pålitlighet*. Den fjärde principen Bryman (2018) nämner är *möjlighet att styrka och konfirmera* som handlar om att inte låta egna åsikter påverka studien. Under behandlingen av empirin har vi undvikit att få med våra personliga åsikter samt egna värderingar för att studien ska få en så hög realitet som möjligt.

6.5 Analysmetod

I föreliggande studie användes semistrukturerade intervjuer som metod. Dessa intervjuer bestod av olika många deltagare beroende på hur många pedagoger som hade ansvar för åldersgrupperna 9–12. Anledningen till detta är att vi ville få med

allas synpunkter i våra intervjuer samt för att föra en mer djupgående diskussion. Intervju med mer än en person samtidigt ger oftast mer djupgående svar eftersom de kan diskutera svaren med varandra under denna tid (Bryman,2018). Vi hittade våra respondenter genom utskick av mail till olika skolor och fritidshem där vi i detta mail kort beskrev vår studie samt att vi sökte en tid för intervju. Vi kontaktade ungefär ett tiotal fritidshemsverksamheter varav endast fyra kunde ta emot oss inom loppet av vår studie. Vi var båda medverkande under varje besök och intervjuade deltagarna, deltagarna under varje sittning var två till antalet, vilket gav oss ett medverkande på åtta respondenter.

Vi valde att använda kvalitativa analysmetoder för att tematiskt analysera och kategorisera textmaterial utifrån återkommande nyckelord i intervjuerna. Som konstaterats av Patel och Davidsson (1994) är syftet med detta tillvägagångssätt att försöka tolka och förstå respondenternas övergripande uppfattningar av ämnet när forskarna analyserar materialet. Återkommande framgångsfaktorer som nämns av respondenterna i intervjuerna handlade bland annat om inflytande, lokal, sociala relationer, miljö och meningsfullhet.

6.6 Tematisk analys

Vi valde att använda oss av en tematisk analys efter genomförd transkribering. Den tematiska analysen har sex olika steg för att identifiera teman och hitta mönster. Bryman (2018) beskriver de olika faserna som att först bekanta sig med den insamlade data, koda materialet, utveckla koderna till teman, granska teman, definiera teman samt namnge dessa och presentera funna teman i analysen. Den första fasen innebär att forskarna bekantar sig med den insamlade data genom att gå igenom materialet ett flertal gånger för att på så sätt finna mönster (Bryman, 2018). Vi läste igenom det insamlade materialet i form av intervjudeltagarnas svar ett flertal gånger av författarna av föreliggande studie. Den andra fasen innebär att koda materialet där författarna fångar upp intressanta detaljer från den insamlade empirin som sedan ska organiseras i olika teman (Bryman, 2018).

Vi valde att använda oss av färgkodning för att organisera det vi fann intressant i de olika svaren. Den tredje fasen beskriver Bryman (2018) som att finna teman

genom att gå igenom färgmarkeringarna vid föregående fas. Vidare beskriver Bryman (2018) att den här fasen hjälper till att minska antalet koder för att istället kunna hitta gemensamma nämnare som tillsammans kan bilda ett tema. Här jämförs alltså intervjudeltagarnas svar för att se ifall det finns liknande mönster och sedan sammanställs dessa teman i en analysstabell. Den fjärde fasen handlar om att granska de framkomna teman som gjorts.

Vi namngav de teman vi funnit och diskuterar vilka svar som är lika varandra och skulle kunna gå under samma tema. Vi valde att namnge de framkomna teman så att det överensstämmer med vårt syfte samt frågeställningar. Den femte fasen beskriver Bryman (2018) som att den handlar om att undersöka de teman som framkommit för att på så sätt kunna hitta samband mellan varandra. Det som upprepas mest och passar bäst ihop med studiens syfte och frågeställningar anses vara framgångsfaktorer. Den sista och sjätte fasen innebär enligt Bryman (2018) att presentera valda teman i analysen så är det framgår hur de har tagits fram samt varför de är betydelsefulla för studien och att de kan kopplas till studiens frågeställningar.

6.7 Urval

Vi valde att genomföra våra intervjuer på fyra olika fritidshem, både kommunala samt privata. Våra valda skolor har alla fritidsverksamheter för elever 3–6. Urvalet har skett genom att dels är det skolor och fritidshem vi känner till som bedriver fritidsverksamhet för mellanstadiet sedan tidigare, men också skolor som kontaktat oss genom sociala medierna alternativt som blivit kontaktade av oss, som sedan velat delta i studien. Tanken var att intervjua de pedagoger som inriktar sitt arbete med just den äldre enheten i fritidsverksamheten på varje skola. Vi gjorde vårt urval genom ett så kallat strategiskt urval (Bryman, 2018).

Antal respondenter blev åtta personer där samtliga var utbildade antingen fritidspedagoger eller förskollärare. Sju av de åtta var män, alltså var det endast en kvinna med i denna studie. Att intervjuerna blev besvarade av mestadels män var inget som vi kunde förutse utan det var slumpmässigt då vi inte kände respondenterna sedan tidigare. Våra respondenters ålder var inget vi frågade om,

men vi såg ett spann på 30–50 år. Antal år inom yrket varierade kraftigt. Vi såg att någon fritidsverksamhet var väldigt ny och där var det nyexaminerad personal vi intervjuade, men i vår undersökning fanns det även fritidsverksamheter som hade personal som hade erfarenheter som sträcker sig 20 år tillbaka i tiden.

6.8 Etiska överväganden

I vår undersökning kommer vi att utgå från vetenskapsrådets fyra etiska krav. De vill säga konfidentialitetskravet, informationskravet, samtyckeskravet och nyttjandekravet.

De fyra forskningsprinciperna handlar om de grundläggande etiska frågorna som behandlar integritet, frivillighet, konfidentialitet och anonymitet. *Informationskravet* handlar om att deltagarna ska bli informerade om vilken roll de har i studien och vi var noga med att informera respondenter att all information endast kommer att användas för att besvara våra forskningsfrågor och vårt syfte med arbetet (Vetenskapsrådet, 2017). Genom att informera respondenterna om att de har rätt att avböja att bli intervjuad samt att de var upp till dem att bestämma omfattningen av deras deltagande så uppfyller vi *samtyckeskravet*. *Konfidentialitetskravet* innebär att uppgifter om deltagaren inte får avslöjas. Vi uppfyller Konfidentialitetskravet genom att inte namnge skolor eller respondenter och deras identitet. Vetenskapsrådet (2017) uttrycker vidare att uppgifter ska noteras så att andra individer inte kan identifiera individer som deltar. Vi uppfyllde kriteriet genom att intervjuar deltagarna med ljudupptagning som verktyg då det avidentifierar personen som intervjuas. Vi har slutligen uppfyllt nyttjandekravet genom att informera deltagarna om att deras uppgifter enbart kommer att användas till vår studie.

7 Resultat & Analys

Under nedanstående avsnitt presenteras och analyseras resultatet utifrån de genomförda intervjuerna. Vi har valt att presentera resultatet under fyra rubriker för att öka läsbarheten.

Syftet med denna studie var att belysa de uppfattningar som pedagoger har om varför eleverna väljer att sluta på fritidshem. Vi ville också ta reda på vilka framgångsfaktorer som finns. Med den informationen kan vi få en tydligare bild av vad pedagogerna kan göra för att eleverna ska bli motiverade till att stanna kvar på fritidshemmen. Efter våra intervjuer på de olika fritidsverksamheterna gjorde vi en sammanställning av olika framgångsfaktorer som ofta nämndes av pedagogerna. Vi identifierade fyra återkommande framgångsfaktorer i vår sammanställning. Dessa var: meningsfullhet, sociala relationer, miljö och självständighet.

7.1 Meningsfullhet

I vårt intervjumaterial resonerar flera fritidslärare kring att många av eleverna inte vill bli styrda. Det vill bland annat ha friheten att bestämma om de vill vara med på de organiserade aktiviteterna. En del av eleverna vill bara komma till fritidsverksamheten och landa och få rekreation efter en lång stressfull skoldag. En av de intervjuade pedagogerna menade att eleverna befinner sig på olika stadier i sin utveckling då hen uttryckte att en årskurs 6 elev kan befinna sig på samma nivå som en årskurs 4 elev. Med det sagt menade pedagogen att det kan finnas elever på mellanstadiefritids som har behov att ha en mer styrd eftermiddag så hen vet vad de ska göra under sin tid på fritidshem.

En annan pedagog menade dock att fritidshem inte är för alla. Pedagogen menar att eleverna klarar av att ta hand om sig själv hemma vilket de ansåg som ett lyckande av fritids, även fast eleven inte hade börjat på mellanstadiet.

En tredje pedagog påpekade att eleverna väljer att gå hem då fritidsverksamheten inte är anpassad för de äldre eleverna. Detta var något som samtliga pedagoger på de övriga skolorna också ansåg. Det vill säga att aktiviteterna inte är anpassade till de äldre. Alla de intervjuade pedagogerna ansåg att det kunde vara en bidragande

faktor till att de slutar på fritidshemmet. Med undantag för pedagogerna på en skola, så ansåg samtliga pedagoger på de andra skolorna att detta var ett problem. Istället försökte de komma på nya arbetssätt för att försöka utmana de äldre eleverna och bidra till att eleverna vill stanna på fritidshemmet.

Pedagogerna på en av skolorna menade att de hade släppt på den uppstyrda veckoplaneringen och istället lät eleverna komma till fritidsverksamheten för att landa. Efter elevernas intresse, behov och initiativ startades olika aktiviteter igång. Pedagogerna såg väldigt positivt på denna förändring i deras verksamhet då elevantalet ökade kraftigt. Samtidigt ansåg pedagogerna att belastningen på dem kändes mindre då eleverna engagerade sig i aktiviteter som kom från deras eget intresse. Denna typ av förändring skapade en robust organisation personalmässigt eftersom det inre drivet i elevgruppen håller större delar av eleverna upptagna med olika självstyrda aktiviteter. En annan fördel som pedagogerna uttryckte var att de inte kände sig upplåsta i schemalagda veckoaktiviteter. Aktiviteter som med jämna mellanrum måste ställas in när personal saknas. Trots att organisationen planerades utan några veckoplaneringar så menade pedagogerna ändå att de känner att deras fritidshem hade en struktur. Pedagogerna berättade även att de hade gett friare tillgång till digitala verktyg som gjorde att intresset kring att få använda iPad inte blev lika hysteriskt eftersom de alltid finns tillgängligt.

Analys

Resultatet är tydligt från samtliga respondenter. De hävdar att eleverna inte vill bli styrda under sin fria tid på fritidshemmet. Dock så menar de att en del elever vill ha möjligheten att kunna delta i styrda aktiviteter. Det anses alltså inte negativt att erbjuda styrda aktiviteter för äldre fritidselever. Dessa aktiviteter kan snarare ses som något positivt. Den viktigaste faktorn är att det måste vara valfritt för eleverna. Detta kan ses som att verksamheten anpassar sig till de äldre eleverna och deras behov. Några av de intervjuade pedagogerna ansåg även att detta var en viktig del för att eleverna skulle känna att deras fritidstid är meningsfull. Det kan tolkas som att det är viktigt att pedagogerna på mellanstadiet anpassar och planerar sina aktiviteter samt fritidsverksamhet utifrån de äldre elevernas behov och intresse.

7.2 Sociala relationer

De sociala relationerna var ett återkommande begrepp i alla intervjuer, och det syftar på hur olika relationer, dels mellan elever, dels elever till lärare, kunde påverka trivsel och trygghet. Vid samtliga intervjuer betonar pedagogerna hur viktigt det var för de äldre eleverna med just sociala relationer som faktor för att de skulle stanna på fritidshemmen. En pedagog förklarade att en variation av aktiviteter kan bidra till goda relationer, när han hävdade att det är tydligt att fritidsverksamheten måste erbjuda utrymme och möjlighet för eleverna att umgås på de nivåerna där de känner samhörighet. På så vis får de en chans att utveckla varandra och deras relationer till exempel genom att erbjudas en variation av aktiviteter utifrån deras intressen.

Pedagogerna på en annan skola understryker vikten av sociala relationer. De beskriver att klasskompisarna är en av de största anledningarna till att elever i mellanstadiet inte vill vara kvar på fritidshemmet. Det vill säga just de personerna de vill vara med behöver vara där för att eleverna ska trivas. På en annan skola menar en pedagog att vikten av sociala relationer till varandra är stor. Det är viktigt för oss som pedagoger att lära eleverna att alla faktiskt inte tycker om alla, och inte behöver vara kompis med alla. Men man måste kunna respektera och visa hänsyn till varandra.

I vårt material finns flera exempel på att pedagoger anser att sociala relationer är en stor anledning för att eleverna ska stanna på fritids, de menar att sociala relationer tillför till meningsfullheten. En av pedagogerna uttryckte det som att eleverna kommer att sluta på fritidshemmet om de inte känner att deras fria tid är meningsfull.

Under flera intervjuer betonar pedagoger också hur viktigt det är att "knyta band till eleverna" som tyder på vikten av sociala relationen pedagog till elev. Pedagogerna nämner att man ofta jobbar med relationsskapande aktiviteter för att utveckla just detta. Pedagogerna beskriver det som att de skapar ett förtroende samt en trygghet för eleverna, något de tror kan leda till en större utveckling hos eleverna.

Det tror att det i sin tur leder till att eleverna utvecklar en social kompetens, tillhörighet och ökad initiativförmåga.

I intervjuerna framkommer det även att relationsskapande i fritidshemmet skapar större möjlighet för eleverna att hitta kompisar i olika åldrar, med detta syftar pedagogerna till att eleverna på fritidshem har en större möjlighet att finna samma intressen hos varandra än vad de har möjlighet till under skoltiden.

På en av skolorna fick eleverna använda digitala verktyg precis när som helst. Pedagogerna menade att eleverna här fick chansen att mötas på en arena på samma nivå. De menade att eleverna möter varandra på den digitala plattformen på ett förutsättningslöst sätt som inte baserar sig på om du är bra på fotboll eller att du är snabbast i klassen.

Pedagogen menade att de såg en framgång i elevers relationsskapande när pressen att vara bra på något försvann. I det digitala mötet ansåg pedagogerna att kulturell bakgrund, klasstillhörighet och årskurs spelade mindre roll. Därför ansåg de att de digitala verktygen var ett väldigt bra verktyg för att få eleverna att bygga nya med även stärka gamla relationer. Pedagogerna påpekade även en annan framgångsfaktor med att släppa restriktionerna på de digitala verktygen:

“De äldre eleverna som är lite ensamvargar i sin egen årskurs hittar ofta kompisar i de yngre årskurserna när de möts på den digitala plattformen”

Pedagogerna menade att de nya relationerna som skapades med hjälp av de digitala verktygen gjorde att dessa elever sen kunde gå och spela pingis tillsammans. Alternativt någon annan lek som inte inkluderar digitala verktyg.

Att tryggheten på fritidshemmet var en stor faktor var alla pedagoger eniga om och många antydde till att de hade en trygg miljö att vistas i. Samtalen kring trygghet ledde till att de finns elever som väljer att stanna just på grund av tryggheten fritidsverksamheten tillför, att hemmasituationen kanske inte anses vara lika trygg. Med detta menar pedagogen att fritidshemmen måste ta hänsyn till elevernas olika familjesituationer och att fritidsverksamheten bör vara en trygg plats för alla elever.

Analys

De sociala relationerna var ett återkommande begrepp som pedagogerna använde för att beskriva hur viktigt det var med trivsel för eleverna fritid. Många av respondenterna hade upplevt en dominoeffekt av elever som slutade på fritidshemmen. Det vill säga när en elev slutar, så leder det till att en annan slutar för att exempelvis denna elevs bästa kompis precis har slutat. På detta vis fortsatte det till att de flesta hade sagt upp sin fritidsplats. Detta talar verkligen om för oss hur viktig de sociala relationerna är på fritidshemmet. Det faktum att en elev säger upp sin fritidsplats skulle potentiellt kunna leda till att hela fritidsgruppen till slut försvinner. Majoriteten av pedagogerna beskrev de sociala relationerna som en bidragande faktor till att eleverna skulle känna meningsfullhet med sin fritidstid.

Det var däremot inte bara de sociala relationerna mellan eleverna som togs upp som en viktig faktor. Något som många respondenter påpekade var relationen till den vuxne pedagogen. Med en god relation får pedagogen förtroende av eleven som i sin tur kan skapa trygghet hos eleven. Det kan tolkas som att det är viktigt för oss pedagoger att bilda goda relationer med eleverna. Kanske till och med extra viktigt när eleven kommer upp på mellanstadiet.

7.3 Miljö

Utifrån vår sammanställning av samtliga intervjuer fick vi fram att miljön på fritidshemmet kan vara en bidragande faktor till att eleverna väljer att sluta. Vid en intervju uttryckte sig pedagogen genom att säga att:

”de vill inte vara med de yngre eleverna”.

Pedagogen menade att det var viktigt att eleverna får sitt eget skilt från de yngre eleverna. I deras eget utrymme kan de skapa sin egen miljö utan att de känner sig störda av de yngre eleverna. Ytterligare en pedagog stärkte detta resonemang genom att hävda att ifall eleverna i årskurserna 4–6 hade haft sina egna lokaler, så hade det gjort att fler elever hade kommit till fritidsverksamheten.

Några av pedagogerna nämnde att fritidshemmen oftast inte är anpassade för eleverna i mellanstadiet utan oftast är utformade för att fylla de yngre elevernas

behov och intressen. Om fritidshemmen inte möter och utformar sin verksamhet efter de äldre elevernas behov riskerar detta att bli en faktor till att de slutar på fritidshem tidigt.

Samtliga pedagoger uttryckte att utemiljön och närsamhället inte var något som lockade de äldre eleverna. Några av pedagogerna menade att skolgården inte var inbjudande nog, medan andra pedagoger mer syftade till att eleverna har varit på fasta utedagar i förskoleklass upp till trean, och att eleverna var trötta på utemiljön och närmiljön.

På en av skolorna hade deras mellanstadiefritids helt egna lokaler för de äldre eleverna. Detta ansågs som en stor fördel då lokalerna stod redo för verksamhet så fort skolan var slut. Pedagogerna menade att det kunde vara en väldigt stor negativ faktor, om fritidsverksamheten varje dag skulle börja med att möblera om rummen. Pedagogen menade att det hjälper att planera verksamheten med stationära fritidsrum. Rummen kan då möbleras på ett sätt så att sociala interaktioner kan ske på ett optimalt sätt.

Analys

Samtliga pedagoger vi intervjuade poängterar vikten av att de eleverna som går på fritidshem i mellanstadiet vill ha sina egna utrymmen. De vill inte att de yngre eleverna på lågstadiet ska vara i deras verksamhet. En annan viktig faktor var betydelsen av att ha sitt eget fritidsrum. Detta blev en förmån då rummen kunde möblers utifrån den verksamheten som skulle utföras där. De intervjuade pedagogerna menade att rummets möblering kan påverka hur de sociala relationerna mellan eleverna sker.

7.4 Själständighet

En annan återkommande faktor på samtliga skolor var att pedagogerna hävdade att eleverna ville ha friheten att bestämma över sin tid på fritidshemmet. Om eleverna inte får denna frihet ökar risken att eleverna säger upp sin fritidsplats. En av pedagogerna nämnde att eleverna vill ha en ledande roll och ta ansvar. En annan pedagog ansåg däremot att det finns risker med att ge eleverna för mycket frihet

och ansvar. Pedagogen ansåg att försöken att ge eleverna för mycket ansvar och frihet kommer att hindra pedagogerna att följa läroplanen. När eleverna hittar på egna aktiviteter så blir det att de vuxna sitter och rullar tummarna utan att göra något.

En pedagog på en annan skola menade att vi måste använda oss av elevernas intresse som ett verktyg att planera fritidsverksamheten. När eleverna får göra det som de är intresserade av så kan de få andra elever att bli nyfikna på aktiviteten. Detta blir en naturlig ingång istället för att pressa fram en aktivitet endast för att det står inplanerat på ett veckoschema. Pedagogen beskrev det på följande sätt:

”Om en lärandeprocess sätts igång under en aktivitet där eleverna använder digitala medel som ett verktyg. Varför ska vi då vänta till nästa veckas schemalagda digitala aktivitet innan vi ska låta processer frodas? Det situerade lärandet på fritids bromsas genom att arbeta på det sättet. Då tappar vi eleverna, och vi tappar även syftet med varför vi är här”

Istället blir det en långsiktig process att bygga upp verksamheten till en arena som bjuder in eleverna till att vilja komma till fritidshemmet. När eleverna väl är på fritidshemmet så kan man succesivt börja arbeta med de centrala innehåll i vår läroplan. Pedagoger menar att eleverna vill smyga in på fritidshemmet och landa efter att ha blivit styrd under en hel skoldag. Något som hen tror att eleven hade gjort hemma om eleven inte hade gått till fritidshem. En pedagog nämner under intervjun att:

“De äldre eleverna klarar sig själva, vårt mål är ju att skola ut dem”

Pedagoger syftade till att läroplanen nämner att eleverna ska bli kompetenta samhällsmedborgare, vid vilken ålder detta skedde uttryckte han spelade mindre roll.

Analys

Många pedagoger hävdade att eleverna behöver känna sig självständiga under sin tid på fritidshem. Vår tolkning är att pedagogerna anser att självständighet är

sammanhängande med att eleverna ska känna att deras tid på fritidshemmet är meningsfull. Vi behöver alltså anpassa fritidsverksamheten för de äldre eleverna. Verksamheten ska utformas så att eleverna känner sig självständiga vilket leder till en meningsfull fritid. Pedagogerna på en av skolorna ansåg att det kunde vara riskfyllt att ge eleverna för mycket frihet då de menade att det kan leda till att vi pedagoger inte gör något. En annan skola menade att vi måste ge eleverna den friheten som de efterfrågar.

7.5 Sammanfattande analys av resultat

Vår analys av det material vi hämtat in under intervjuerna visar att flera faktorer kan uppfattas som avgörande till varför elever på mellanstadiet väljer att säga upp sin fritidsplats. Ur ett sociokulturellt perspektiv menar Säljö (2010) att vi lär oss och utvecklas i samspel med andra. Vår studie visar ett tydligt sammanhang att samtliga skolor menar att de sociala relationerna är en viktig faktor till att eleverna ska trivas på fritidshemmet. När eleverna inte får möjligheten att samspela och kommunicera med andra elever, kan det leda till att eleverna inte känner någon mening med att vara kvar på fritidshemmet. När eleverna kommunicerar och samspelar med andra utvecklar de nya sätt att tänka på och agera på (Säljö, 2010).

I den närmaste utvecklingszonen kan eleverna utveckla kunskap, som de kanske inte klarat av själv, i stöd av andra. Vårt resultat visar att de intervjuade pedagogerna alla är överens i sin uppfattning om att de sociala relationerna är en stor faktor till att eleverna väljer att stanna på fritidshemmet när de blir äldre.

Pedagogerna uttrycker även hur deras elever nämnt att de vill att deras fria tid ska vara fri och att de själva ska få bestämma vad de vill göra. Här menade alltså pedagogerna att eleverna vill vara självständiga och inte bli styrda. Miljön är en bidragande faktor till att eleven väljer att sluta på fritidshemmet. Vårt resultat visar att det råder en enighet bland pedagogerna när det gäller frågan om varför eleverna inte vill vara i samma lokaler som eleverna på lågstadiet. Säljö (2010) menar att allt i elevernas miljöer kan användas som verktyg som erbjuds dem i deras arbete med att skapa en förståelse för sin omvärld. I vår studies resultat ser vi att miljön är en betydande faktor för elevernas trivsel.

Alla dessa faktorer kan bidra till att eleven känner att deras fritidstid är meningsfull. Om eleven inte känner det så visar vår studie att risken ökar att eleven säger upp sin plats.

8 Diskussion

Forskningsfrågorna som ligger till grund för studien är “Vilka faktorer leder till att mellanstadiets fritidshems elever slutar på fritids?” samt “Hur kan verksamheten förändras så att eleverna blir motiverade att stanna kvar på fritids?” Utifrån syfte och frågeställningar följer här nedan en diskussion av resultatet som ställs i relation till den tidigare forskning som presenterats tidigare.

8.1 Resultatdiskussion

När vi valde att skriva om varför äldre elever slutar på fritidshem hade vi en tanke om att de digitala verktygen skulle vara en stor framgångsfaktor när det handlar om att eleverna ska stanna kvar. Här har vi dock ställt vårt resultat mot det som har framkommit i tidigare studier. Därför vill vi poängtera att vi under hela arbetet har varit kritiska till våra förväntningar. När vi jämför vårt resultat med vad tidigare studier har visat kan vi se att våra intervjuade pedagoger inte är ensamma i sin uppfattning att de digitala verktygen är en viktig del för de äldre eleverna. Klerfelt och Haglund (2011) anser att eleverna i deras studie ville få möjligheten att använda det oftare. Grönlund, Wiklund och Böö (2017) skriver att de digitala verktygen dessutom kan vara till hjälp för att stötta eleverna i deras lärande. Detta spelbaserade lärande menar Yang och Quadir (2018) kan kopplas ihop med bland annat datorspel och tv-spel. Som pedagogerna på en av våra skolor påpekade, kan de digitala verktygen också användas för att stärka relationerna mellan eleverna. Det kan även bli ett verktyg som bjuder in till nya aktiviteter med nya vänner.

Med vårt kritiska tankesätt gällande våra förväntningar fick vi ganska snabbt insikt i det faktum att de digitala verktygen endast är en, av flera, faktorer som kan göra att de äldre eleverna väljer att stanna. Eleverna behöver känna självständighet. De vill ha goda relationer med både kompisar och lärare. De vill dessutom få möjligheten att vistas i en miljö som är anpassad för äldre elever. Alla dessa faktorer bidrar till att eleven ska känna att tiden på fritidshemmet är meningsfull.

Många av pedagogerna i vår studie menade att eleverna inte vill bli styrda. De vill istället vara mer självständiga och ha mer frihet. Detta ligger i linje med vad

Söderman Lago och Elvstrand (2021) fann, nämligen att eleverna vill bestämma över sin fria tid på fritidshemmet och inte bli styrda.

Genom våra intervjuer med pedagogerna som arbetade med fritidshem på mellanstadiet kan vi dra en tydlig slutsats. Relationen mellan eleverna har en stor betydelse för att eleverna ska trivas på fritidshemmet. Ett tydligt mönster som speglade samtliga verksamheter gällde det faktum att om en kompis slutade, dröjde det inte länge innan nästa kompis slutade. Detta kunde ibland leda till en dominoeffekt där stora delar av fritidshemmet kunde säga upp sin plats på väldigt kort tid. Lager, Gustafsson och Nyckel (2022) menar dessutom att vänner är den viktigaste resursen för att eleverna ska trivas på fritidshemmet. Det går att koppla till dominoeffekten som många av pedagogerna i vår studie nämnde.

Som Säljö (2010) skriver så handlar de sociokulturella perspektivet om att elever lär sig i bland annat samspel med andra. Fritidsverksamheten är en arena där olika elever med olika kulturer, åldrar och erfarenheter får möjligheten att mötas i större utsträckning än skolan. I denna arena finns det elever som besitter kunskap om olika saker. Detta ökar möjligheten för att eleverna ska kunna lära sig av varandra i samspel och kommunikation. Detta betonar vikten av de sociala interaktionerna som sker på fritidshemmet. Dessa interaktioner kan skapa nya relationer eller stärka nuvarande relationer som kan leda till en större trivsel. Därför kan ett gott sociokulturellt klimat vara en bidragande faktor till att eleverna väljer att stanna kvar. I vår studie beskrev pedagogerna på många av våra skolor vikten av de sociala interaktionerna. De menade att dessa interaktioner både skapar nya relationer och skapar möjligheten att stärka nuvarande.

Lager och Gustafsson Nyckel (2022) skriver i sin studie om elever som uttrycker sin frustration över att pedagogerna inte verkar ha eleverna i åtanke när de delar in fritidsgruppen i olika grupper. Detta gjorde att eleverna splittrades och sällan träffade sina vänner (Lager & Gustafsson Nyckel, 2022). Ett begrepp som var återkommande i vårt material handlade om de sociala relationerna. I samtliga av våra intervjuer påpekar pedagogerna dessutom att dessa relationer är extra viktigt för äldre elever. En annan pedagog förklarar att de är viktigt för eleven att just de

personerna eleven vill leka med, måste vara på fritidshemmet för att eleven själva ska vilja vara kvar. Men den informationen tror vi det är viktigt att vi pedagoger är kritiska till vad vi faktiskt gör när vi väljer att dela in fritidshemmet i mindre grupper. Dessa grupperingar kan ha en stor påverkan för elevernas trivsel.

En social relation som också har stor betydelse är relationen till de vuxna pedagogerna som arbetar på fritidshemmet. Många av pedagogerna uttryckte att förtroendet för den vuxne pedagogen hade en avgörande roll till att eleverna ens skulle vilja vara inskrivna på fritidshemmet. Denna tillit skapar en miljö där eleven vet att de vuxna vill att eleverna ska trivas. Det kan öka chansen att eleverna vill prova på nya aktiviteter som de kanske inte hade velat göra om de inte hade haft förtroende för den vuxna.

Pedagogerna i våra intervjuer konstaterade att det är viktigt med en bra relation mellan eleverna och pedagogerna som arbetar där. Detta kan nämligen bli en bidragande faktor till att eleverna ska vilja gå kvar på fritidshemmet. En stark relation med förtroende ger tillit vilket kan leda till att eleverna provar nya aktiviteter.

Ackesjö och Dahl (2022) uttrycker att eleven och läraren måste ha en god relation med varandra för att det ska kunna ske undervisning. Faktorer som kan stärka denna relation är om pedagogen visar förtroende, och omtanke och medmänsklighet för eleven. Ackesjö och Dahl (2022) fortsätter med att skriva att relationsskapande är en del av uppdraget som pedagog. Det är en viktig del i yrket och det vuxenansvar som vi pedagoger har. Relationer är en central viktig del för oss pedagoger oavsett vilket vilken verksamhetsform (Ackesjö & Dahl, 2022).

Några av pedagogerna som deltog i vår studie ansåg att eleverna i åldrarna 9–12 år inte hade ett behov av fritidsplats eftersom de inte kände sig tillräckligt utmanande. De menade att det är en del av den naturliga processen att eleverna ska säga upp sin plats då de klarar sig själva när de blir äldre. Andra pedagoger argumenterade dock mot detta. De menade att det inte handlar om att eleverna klarar sig själv eller inte. Istället bör vi som fritidspedagoger observera och undersöka behovet i

barngruppen. Bara för en elev klarar av att vara själv i några timmar betyder det inte att eleven inte har behov av fritidsplats. Elever i åldrarna 9–12 behöver få en anpassad eftermiddag så de får en meningsfull fritid. Dessa pedagoger höll dock med om att det är vårt jobb att till slut skola ut eleverna ju äldre de blir. Men eleverna bör inte känna sig färdiga redan i årskurs 3 eller 4.

Eleverna på mellanstadiet vill ha en god relation med både pedagoger och andra elever på fritidshemmet som vi nämner ovan. Men det fanns också andra gemensamma nämnare när det gällde de uppfattningar som pedagogerna hade om varför elever säger upp sin fritidsplats. Eleverna i dessa äldre åldrar vill bli utmanade. Men vad betyder egentligen det? Utifrån våra intervjuer fick vi reda på att pedagogerna anser att eleverna inte vill bli styrda. De vill inte att pedagogerna ska bestämma vad de ska göra under eftermiddagen på deras fria tid. Vid denna ålder har eleverna kommit upp i den åldern där de själva vill bestämma över sin tid. Detta är såklart väldigt förståeligt. Eleverna har blivit styrda under hela skoldagen, samt tiden på fritidshem i tre år. Denna frihet att bestämma över sin fria tid på fritidshemmet anses vara en bidragande faktor till varför säger upp sin plats alternativt väljer att stanna. För att förtydliga detta så menar pedagogerna inte att eleverna inte vill göra något på fritidshemmet. Snarare tvärtom. Det viktiga är att eleverna själva har friheten att bestämma när de exempelvis vill delta i aktiviteter eller hänga med kompisar.

Om vi jämför vårt resultat med vad eleverna i Lager och Gustafsson Nyckels (2022) säger, kan vi se att en meningsfull tid på fritidshemmet bygger på flera saker. Eleverna vill känna sig delaktiga genom bland annat inflytande. De vill inte bli styrda och vill ha det fria valet att välja vad de vill göra på sin fria tid. De vill fortfarande att det ska ske gemensamma aktiviteter, men menar att de själva ska få välja om de ska vara med eller inte (Lager & Gustafsson Nyckel, 2022).

Några av pedagogerna i vår studie såg lovande resultat när eleverna fick ett större ansvar och fick ta en ledande roll i olika aktiviteter. Eleverna på denna skola kunde exempelvis hålla i aktiviteter för de yngre eleverna på fritidshemmet. Enligt de intervjuade pedagogerna blev eleverna mer utmanade om de fick ett ökat ansvar,

vilket även resulterade till att eleverna hade roligt på fritidshemmet. Detta trodde pedagogerna var en annan faktor till att eleverna valde att inte säga upp sin plats.

Eleverna i Lager och Gustafsson Nyckels (2022) studie uttrycker att deras fritidstid inte kändes meningsfull. I detta exempel hade yttre faktorer en påverkan vilket gjorde att eleverna inte fick mycket inflytande över sitt fritidshem (Lager & Gustafsson Nyckel, 2022).

I styrdokumentet för fritidshemmet (Skolverket 2022) betonas att fritidsverksamheten ska utgå från elevernas behov, intresse renhet. Eleverna i dessa åldrar har inget intresse av att bli styrda. De vill vara i kontroll över sin fria tid. Det är alltså möjligt för pedagogerna att koppla fritidshemmets styrdokument till sin verksamhet även om man exempelvis inte har styrda aktiviteter. Även fast pedagogen släpper lite på kontrollen i vad eleverna ska göra på fritidshemmet utgår vi pedagoger fortfarande utifrån vår läroplan.

Vårt resultat speglar Klerfelt och Haglunds (2011) sammanfattning till varför äldre elever slutar på fritidshemmen. De äldre eleverna vill ha en egen verksamhet med egna lokaler och egna aktiviteter. De vill inte associera sig med de yngre eleverna. Istället vill de skapa en egen miljö där verksamheten är anpassade efter deras behov och intresse. Detta kan dessutom vara en nyckel till att kompisarna inte väljer att säga upp sin fritidsplats (Klerfelt & Haglund, 2011)

I styrdokumentet för fritidshemmet (Skolverket 2022) betonas att eleverna på fritidshem ska känna trygghet i gruppen. Detta kan ske genom goda relationer med andra elever. Därför är det viktigt att eleverna få möjligheten att skapa dessa relationer. Då kan fritidshemmets miljö spela en stor roll. Det är viktigt med normer och både formella och informella regler som skapar en god miljö hos eleverna. En annan faktor är hur vi möblerar rummen för att skapa de bästa möjliga lär ytorna där exempelvis relationsskapande kan ske. Därför kan möbleringen av rummen också vara en faktor till vilken miljö som skapas på fritidshemmet.

När vi tittar på våra forskningsfrågor om vilka faktorer som gör att eleverna på mellanstadiet slutar, samt vad vi pedagoger kan göra för att motivera eleverna till

att stanna kvar på fritids, kan vi med vår studie inte ge en tydlig manual för vad som måste göras för att hålla kvar eleverna på fritidshemmen. Vi kan däremot se att det är viktigt att lyssna och observera vad eleverna har för behov och intressen. Risken med en aktivitetscentrerad planering utanför elevernas skolpliktiga tid är att eleverna väljer att gå hem, även i ensamhet. Med studien får vi även reda på att verksamheten för mellanstadiet behöver möbleras för att främja sociala interaktioner. Exempelvis soffgrupper, olika bord samt pingisrum. Detta kan leda till att eleverna väljer att stanna på fritidshemmet och bli en del i sammanhanget istället för att gå hem ensam efter skolan. En viktig sak att tänka på är att eleverna har blivit styrda en hel skoldag, oftast från kl. 8-14. Fritidsverksamheten är ingen efterskola eller kvarsittning och det är viktigt att inte glömma fritidshemmets rekreativa uppdrag. Planerade aktiviteter får en ganska sekundär betydelse på mellanstadiet. Är aktiviteterna dessutom obligatoriska kan detta leda till att eleverna väljer att sluta. Som Söderman Lago och Elvstrand (2021) skriver är obligatoriska aktiviteter en faktor som kan förklara varför elever att eleverna inte känner att verksamheten är meningsfull. De organiserade aktiviteterna bör istället komma genom elevernas egna initiativ.

Med det digitala intresset som lyfts i Klerfelt och Haglunds (2011) studie samt av en del av pedagogerna i vår studie, finns risken att eleverna väljer att gå hem själva och spelar spel där hemma. I dessa digitala arenor kan eleverna hamna i konflikter som i många fall hamnar tillbaka i skolans händer dagen efter. Som pedagogerna på en av skolorna nämner så väljer eleverna andra alternativt än digitala verktyg trots att det inte finns några restriktioner. Fritidshemmet kan alltså erbjuda andra aktiviteter samt möjligheten att vara med kompisar. Detta kan leda till att skärmtiden på fritidshemmet faktiskt bli mindre än om eleven väljer att gå hem.

Yang och Quadir (2018) skriver om spelbaserat lärande genom datorspel och tv-spel. Även Wernholm (2020) ser andra fördelar och menar att det sker kamratlärande när eleverna befinner sig i de digitala spelvärldarna. Därför kan det vara viktigt vilka spel man väljer att erbjuda på fritidshemmet. Spel som exempelvis Minecraft är ett bra verktyg för att stimulera social interaktion.

I början av detta arbete hade vi uppfattningen att många pedagoger, rektorer och vårdnadshavare anser att fritidsverksamheten inte behövs för mellanstadiet. Vår uppfattning är att det verkligen inte stämmer med hur verkligheten faktiskt ser ut. Fritidsverksamheten för mellanstadiet behöver dock se annorlunda ut och erbjuda annat. Pedagogen behöver inte vara ett centrum i en aktivitetsstyrning. Istället tar eleverna större ansvar vilket kan leda till eleven känner mer meningsfullhet.

8.2 Metoddiskussion

Vi ser många fördelar med vårt val av att genomföra semistrukturerade intervjuer. Intervjuerna blir öppna och skapar möjligheten för följdfrågor. Genom användningen av semistrukturerade intervjuer fick vi mer personliga svar som ofta kunde skapa diskussion men även gav oss möjligheten att ställa följdfrågor. I en semistrukturerad intervju ges alltid respondenten möjligheten att verkligen skapa förståelse för sitt svarande samt skapa förståelse för en annans perspektiv. Vi utförde våra intervjuer där urvalet har varit de pedagoger som arbetat närmast eleverna på mellanstadiet i fritidsverksamheten vilket gav enligt oss en positiv verkan, då vi oftast intervjuade två eller fler pedagoger vid samma tillfälle. Att våra respondenter blev intervjuade tillsammans tycker vi gav oss mer av intervjun då de fick möjligheten att faktiskt diskutera fram sina svar med varandra och komma underfund med vad som faktiskt var svaren till frågorna. Det skapade en större möjlighet för diskussion av frågorna helt enkelt.

Nackdelarna med vårt val av metod kan vara att det är lätt hänt att intervjuerna svävar iväg och inte svarar direkt på frågorna. I en intervju blir informationsinsamlingen ganska bred. Genom intervjuer blir vi dessutom ganska begränsade till antal personer som kan vara med och medverka på vår datainsamling.

Vi upplevde att våra metoder hade risker. Vissa risker fick vi uppleva, andra var vi bara uppmärksamma för. En stor risk med våra intervjuer var bemötandet, hur skulle vi få kontakt, vem skulle hitta tiden. Detta var risker som vi stötte på, eftersom ett antal skolor och fritidshem som inte svarade oss, samt skolor som nekade på grund av att de inte hade tiden för att bli intervjuade. En annan risk vi upplevde var, ska vi skicka ut frågorna i förväg eller ta det på plats. Vi testade båda

principerna och märkte ganska tydligt att det påverkade hur respondenterna svarade. Vi upplevde att respondenterna som fick frågorna i förväg missförstod vår studie. Redan innan vår intervju hade de skrivit ner sina svar på våra intervjufrågor. Eftersom de redan hade skrivit ner sina svar på våra frågor gav inte intervjun samma utrymme för diskussion och följdfrågor.

8.3 Förslag på vidare forskning

I vår studie har vi undersökt hur pedagogerna resonerar om orsakerna bakom de äldre elevernas beslut att inte gå på fritidshem. Detta har vi fått reda på genom intervjuer med olika pedagoger som arbetar med fritidshem på mellanstadiet. Något som hade varit intressant är att höra vad eleverna tycker. Vad är anledningen till att eleverna i de äldre åldrarna väljer att sluta på fritidshem ur ett elevperspektiv.

9 Referenser

- Ackesjö, H., & Dahl, M. (2022). Pedagogisk takt i fritidspedagogisk undervisning: En välregisserad dans mellan lärare och elever. *Nordisk tidsskrift för pedagogikk og kritikk*, Hämtad från: <https://doi.org/10.23865/ntpk.v8.3331>
- Andersson, M (2014). *Berättandets möjligheter: Multimodala berättelser och estetiska lärprocesser*. Diss. Luleå: Luleå universitet.
- Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.
- Bryman, A (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Dahl, M. (2014). *Fritidspedagogers handlingsrepertoar Pedagogiskt arbete med barns olika relationer*. [Doktorsavhandling, Institutionen för pedagogik, Linnéuniversitetet]. DiVA. Hämtad från: <http://lnu.diva-portal.org>
- Denscombe, M (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Elvstrand, H (2015). *Att göra delaktighet i skolan – Elevers erfarenheter*. Utbildning & Lärande.
- Fischer, N., Elvstrand, H. & Stahl, L. (2022). Promoting quality of extended education at primary schools in Sweden and Germany: A comparison of guidelines and children's perspectives. *Zeitschrift für Padagogik (Beiheft)*. Hämtad från: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-186956>
- Grönlund, Å., Wiklund, M., & Böö, R. (2017). *No name, no game: Challenges to use of collaborative digital textbooks*. Orebro University. p1359-1375. DOI: 10.1007/s10639-017-9669-z. Hämtad från: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10639-017-9669-z>
- Hansen Orwehag, M. (2017). Fritidspedagogisk didaktik – att vara lärare i fritidshem. I A.S. Pihlgren (Red.), *Fritidshemmets didaktik*. Studentlitteratur
- Hattie, J. (2009). *Visible learning: a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge.
- Hägglund, K., & Fredin, K. (2011). *Dramabok*. Liber
- Klerfelt, A. & Haglund, B. (red.) (2011). *Fritidspedagogik: fritidshemmets teorier och praktiker*. Stockholm: Liber.

Lager, K (2021). "Som kompisar, fast vuxna": relationens betydelse för barns aktörskap i fritidshem. *Barn:Forskning om barn og barndom i Norden*, 39(2–3), 29–45. Hämtad från: <https://doi.org/10.5324/barn.v39i2-3.3759>

Lager, K., & Gustafsson Nyckel, J. (2022). Meaningful leisure time in school-age educare: the value of friends and collective strategies. *Education in the North*. Hämtad från: <https://doi.org/10.26203/spn0-8f76>

Magnusson, P (2014). *Meningsskapandets möjligheter: multimodal teoribildning och multiliteracies i skolan*. Diss. Malmö : Malmö högskola, 2014

Öhman- Gullberg, L (2006). *Att sätta kunskap i rörelse– en analys av ett ämnesintegrerat arbete i bild och samhällskunskap*. Diss. Malmö Högskola. Lärarutbildningen. Kap 1-2 s. 11-23, Kap 4 s. 26-41 (hämtad 221203)

Patel, R och Davidsson, B (1994). *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Perselli, A.-K. & Haglund, B. (2022). Barns perspektiv och barnperspektiv: en analys av utgångspunkter för fritidshemmets undervisning. *Pedagogisk forskning i Sverige*. Hämtad från: <https://doi.org/10.15626/pfs27.02.04>

Pihlgren, A.S. (red.) (2017). *Fritidshemmet: fritidslärares uppdrag på fritidshemmet och i skolan*. (Andra upplagan). Lund: Studentlitteratur.

Sandberg, A., & Vuorinen, T. (2008). Barndomens lek miljöer – förr och nu. I A. Sandberg. (Red.), *Miljöer för lek, lärande och samspel*. Studentlitteratur

SFS 2010:800. Skollag. Stockholm: Utbildningsdepartementet. Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Skolverket. (2010). *Utveckling pågår. Om kvalitetsarbete på fritidshem*. Stockholm: Fritzes.

Skolverket. (2014). *Allmänna råd för fritidshem*. Hämtad från: <https://www.skolverket.se>

Skolverket. (2016). *Fritidshemmet- Ett kommentarmaterial till läroplanens fjärde del* Hämtad från: <https://www.skolverket.se>

Skolverket. (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. Hämtad från: <https://www.skolverket.se>

Sverige. Skolverket (2022). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2022*. [Stockholm]: Skolverket

Säljö, R. (2010). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. (2. uppl.) Stockholm: Norstedts.

Söderman Lago, L. & Elvstrand, H. (2021). Children on the borders between institution, home and leisure: space to fend for yourself when leaving the school-age educare centre. *Early Child Development and Care*. Hämtad från: <https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1929200>

Söderman Lago, L. & Elvstrand, H. (2021). Ett eget utrymme: Barns perspektiv på kontroll i relation till fritidshemmets gränser. *Barn: Forskning om barn og barndom i Norden*. Hämtad från: <https://doi.org/10.5324/barn.v39i2-3.3785>

Thornberg, R. (2020). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologiska perspektiv*. (Tredje upplagan). Stockholm: Liber.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad från: <https://www.vr.se/>

Warner, A., Eames, C. & Irving, R. (2014). Using social media to reinforce environmental learning and action-taking for school students. *International electronic journal of environmental education, Vol 4* (2), p83-96. ISSN 2146-0329. Hämtad från: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1060573.pdf>

Wernholm, M. (2020). *Children's learning at play in a hybrid reality* [Elektronisk resurs]. Diss. (sammanfattning), 2020. Växjö. Hämtad från: <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1463645/FULLTEXT01.pdf>

Willis, L. & Exley, B. (2018). *Using an Online Social Media Space to Engage Parents in Students Learning in the Early-Years: Enablers and Impediments*. *Digital Education review* (nr33), p87-104. ISSN 2013-9144. Hämtad från: <https://eprints.qut.edu.au/121643/1/Willis%2B%26%2BExley%2BDigital%2BEducation%2BReview%2B2018.pdf>

Yang, J. C. & Quadir, B. (2018). Effects of prior knowledge on learning performance and anxiety in English learning online role-playing game. *Journal of educational technology & society, vol 21* (3). p174-185. ISSN 11763647:14364522. Hämtad från: <https://www.jstor.org/stable/26458516>

10 Bilagor

10.1 Bilaga 1

Tillståndsblankett

Vi heter Philip Karlsson och Johan Fastberg och vi utbildar oss till lärare i fritidshem vid Högskolan Kristianstad. I vårt examensarbete vill vi presentera en studie om äldre elever på fritidshem. Vårt syfte är att ta reda på varför eleverna slutar på fritids i tidig ålder, men även ta reda på varför vissa elever väljer att stanna kvar. För att ta reda på detta behöver vi göra en undersökning där vi intervjuar personal på olika skolor som arbetar på fritids för äldre elever.

Undersökningen kommer att genomföras under perioden v. 42–45. Vi vill att ni skriver under denna blankett som ett godkännande att ni vill delta. Med denna blankett så förhåller vi oss till information och samtyckeskravet. Det betyder att ni själva kan avbryta deltagandet när ni vill. För att underlätta vår transkribering kommer vi att vilja spela in samtalet. Vi kommer även hålla oss till konfidentialitetskravet, vilket betyder att ni som deltar i intervjun förblir konfidentiella. Inga personuppgifter kommer att ges ut till obehöriga.

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser:

robin_philip.karlsson0042@stud.hkr.se

johan.fastberg0057@stud.hkr.se

Medverkandes underskrift

.....

Medverkandes namnförtydligande

.....

Handledare för undersökningen är Annette Persson, Högskolan Kristianstad

Kursansvarig: Jonas Söderholm & Lina Hellberg

Jag samtycker

Nej, jag samtycker inte

10.2 Bilaga 2

Intervjuguide

Fråga 1:

Vad gör att eleverna i åldrarna 9–12 stannar kvar på fritidshemmet?

Fråga 2:

Vad tycker eleverna i dessa åldrar om att göra på fritids?

Fråga 3:

- a. Vem bestämmer innehållet i verksamheten?
- b. På vilket sätt påverkar eleverna innehållet? (om de nu får påverka)

Fråga 4:

På vilket sätt kan sociala relationerna påverka eleven att stanna kvar på fritids?

Fråga 5:

Har ni upplevt något mönster hos de elever som slutar tidigt på fritids alternativt de som stannar kvar?

Fråga 6:

På vilket sätt anser ni att era verksamheter är anpassade för äldre elever på fritids?

- a. Innemiljö
- b. Utemiljö
- c. Närmiljön

Fråga 7:

På vilket sätt använder ni er av eleverna fritidsintresse för att utveckla er verksamhet?

Fråga 8:

På vilket sätt anser ni att ni har rätt möjligheter att anpassa fritidsverksamheten för äldre elever?

- a. Verktyg
- b. Lokaler
- c. Stöttning från ledning
- d. Bemanning

Fråga 9:

Vad och hur skulle ni göra för att få så många elever som möjligt att stanna kvar på fritids på mellanstadiet? Om inga begränsningar finns.

10.3 Bilaga 3

Analystabell	
Varför slutar eleverna?	<p>Eleverna får inte friheten att bestämma. De får inte en ledande roll där de får ta ansvar. Relationsskapande elever – elever / Elever – vuxen. Eleverna utmanas inte.</p> <p>Fritidslokalen ligger långt ifrån skolverksamheten.</p>
Vad vill eleverna göra?	Brädspel, biljard. Leka skola och klä ut sig. Intresset skiljer sig en del i gruppen. Även tv-spel och iPad.
Påverkan?	Eleverna får svara på frågeformulär. Fritidsmöte.
Mönster	Eleverna slutar på fritids när deras kompisar slutar. Elever slutar för vårdnadshavare tycker eleverna klarar sig själv hemma.
Miljö	Egna lokaler är viktigt. Eleverna gillar inte sammanslagning med yngre elever. De vill ha sin egen plats att vara stor på. Nöjda med utemiljö och tillgång till idrottshall. Eleverna vill inte ha utedagar.
Eleverna fritidsintresse	Eleverna väljer vad de vill göra på fritids. Oftast speglar det eleverna fritidsintresse. Tillgång till musikal. Eleverna vill inte bli påtvingade att göra saker. De vill göra vad som intresserar dom.
Möjligheter	Man bör vara minst två pedagoger för en lyckad verksamhet. Egna lokaler där verksamheten kan bo in sig är viktigt. Gruppens intresse styr vilka verktyg som behövs. Ipad, tv-spel och brädspel är återkommande verktyg i verksamheten.
Vikten av sociala relationer	<p>Relationen till pedagogerna är viktigt. Detta skapar förtroende hos eleven.</p> <p>Elever slutar på fritids när sina kompisar slutar.</p> <p>Relationer på fritids är viktigt då detta bygger relationer mellan eleverna i olika årskurser. Detta har visat bra resultat under skoldagen.</p>

10.4 Bilaga 4

<h2>Analystabell</h2>	
Varför slutar eleverna?	<p>De slutar om de måste göra vad de yngre eleverna gör på fritids. Det vill säga att verksamheten inte anpassas för de äldre eleverna.</p> <p>Eleverna vill ha inflytande över sin fritids och kunna få tillgång till sina sociala kanaler, även de digitala. De vill få möjligheten att göra de som de normalt vis hade valt att göra om de hade gått hem istället. Eftersom eleverna har blivit styra sen skolstarten så vill de ha fri tid på fritids. Dock så är det positivt med olika aktivitet. Men att de får välja själva</p>
Vad vill eleverna göra?	<p>Det varierar lite beroende vilken grupp det är. Det finns inte direkt något övergripande vad samtliga elever på mellanstadiet gillar att göra.</p> <p>Eleverna gillar att pyssla, spela iPad och tv-spel. Hänga med vuxna. Pingis, virkning och stickning.</p>
Påverkan?	<p>Eleverna blir intervjuade varje år för att pedagogerna ska få insikt vad eleverna har för intresse. Även i dagliga samtal och observationer kommer det fram vad eleverna vill göra.</p>
Mönster	<p>Elever som saknar ett tydligt kompisgäng eller inte har några direkta aktiviteter på eftermiddagen har ofta ett behov av att stanna kvar på fritids. Ofta kan detta vara elever som har det lite svårt i det sociala samspelet.</p> <p>De äldre eleverna som är lite ensamvargar i sin egen årskurs hittar ofta kompisar i de yngre årskurserna.</p>

Miljö	Viktigt hur man möblerar rummen för att sociala interaktioner kan ske på optimalt sätt. Egna lokaler är viktigt.
Eleverna fritidsintresse	Elevernas intresse är verktyget för att planera verksamhet. När eleverna får göra det de tycker är roligt finns möjligheten att andra elever bli intresserad av samma intresse. Det blir en naturlig ingång istället för att pressa in eleverna till saker som de kanske inte tycker är roligt.
Möjligheter	De är duktiga på att skaffa de möjligheterna de behöver. De får de med hjälp av en stöttande ledning. Den stöttande ledning är ett måste för att mellanstadiefritids ska existera. Detta ger dem möjligheten att exempelvis få lokaler som är till för fritids. Ofta får de också de verktygen som de behöver för en lyckad verksamhet.
Vikten av sociala relationer	De sociala relationerna är extremt viktiga för att eleverna ska stanna kvar på fritids. Fritids blir en trygg plats med hjälp av de sociala relationerna. Utan de sociala relationerna kan eleverna lika gärna gå hem. Men på fritids så finns det 30 andra elever som man har chansen att bilda en relation med.

10.5 Bilaga 5

<h2>Analystabell</h2>	
Varför slutar eleverna?	Friheten att bestämma sin eftermiddag. kompisar. Utmanas inte till nivån som krävs. verktyg och lokal brist.
Vad vill eleverna göra?	Vara med vännerna, baka, göra mellanmål, pyssla, tv-spel och ipad. Spela sällskapsspel.
Påverkan?	Eleverna får svara på frågeformulär. Fritidsmöte. Mellanmåls samtal.
Mönster	Eleverna slutar på fritids när deras kompisar slutar. Elever slutar för vårdnadshavare tycker eleverna klarar sig själv hemma.
Miljö	Egna lokaler är viktigt. Eleverna gillar inte sammanslagning med yngre elever. De vill ha sin egen plats att vara stor på. eleverna vill avgöra sin ute tid själva, är trötta på kravet på utedagar.
Eleverna fritidsintresse	Eleverna väljer vad de vill göra på fritids. Oftast speglar det eleverna fritidsintresse. Eleverna vill inte bli påtvingade att göra saker. De vill göra vad som intresserar dom. gruppen önskar och vi försöker alltid ha med det i vår planering.
Möjligheter	Man bör vara minst två pedagoger för en lyckad verksamhet. Egna lokaler där verksamheten kan vara sin egen. Gruppens intresse styr vilka verktyg som behövs. Digitala verktyg är något som ökat med åren.
Vikten av sociala relationer	Relationen till pedagogerna är jätteviktigt spelar stor roll vilka pedagoger som är för de äldre eleverna. Detta skapar förtroende hos eleven. Elever slutar på fritids när sina kompisar slutar. Relationer på fritids är viktigt då detta bygger relationer mellan eleverna i olika årskurser. Detta har visat bra resultat under skoldagen. Samt att relationer som byggs under fritidstid kan mycket väl bidra till lättare att ta sig in i sociala situationer.

10.6 Bilaga 6

<h2>Analystabell</h2>	
Varför slutar eleverna?	De går hem eftersom fritids inte anpassar sig för de äldre. Eleverna slutar eftersom de blir självständiga. De klarar att ta hand om sig själv hemma. De går hem från fritids och då tycker pedagogerna att de har lyckats.
Vad vill eleverna göra?	Chromebooks och andra digitala medel är populärt. Eleverna vill också ha frihet under ansvar.
Påverkan?	Fritidsråd och informella samtal. Mål att skapa ett digitalt forum med hjälp av Classroom på elevernas Chromebooks.
Mönster	Det är föräldrarna som väljer om eleverna ska sluta på fritids beroende vilka arbetstider de har. Fritids klarar inte av att utmana eleverna. Det blir roligare att gå hem. Fritids mål är att eleverna ska klara av att ta hand om sig själv hemma och inte vilja gå till fritids. Det finns elever som inte tycker om att vara på fritids och det måste vi pedagoger acceptera. Ett annat mönster var elever som bodde när kunde gå hem själv. De andra eleverna som bodde långt bort hade inget annat val än att stanna på fritids
Miljö	Nöjd med innemiljön. Nya fräscha lokaler som är anpassade för de äldre eleverna efter deras önskemål och behov. Tyckte inte om utemiljön, väldigt tråkig skolgård. Dålig koll på närmiljön då de inte har några utedagar.
Eleverna fritidsintresse	De tar åt sig av elevernas intresse genom fritidsråd och informella samtal och utvecklar aktiviteter därefter.

Möjligheter	Egna lokaler för de äldre eleverna kommer vara en stor fördel. (Att ge eleverna för mycket ansvar och frihet kommer hindra oss pedagoger att följa läroplanen. När eleverna hittar på egna aktiviteter så blir det att de vuxna sitter och rullar tummarna utan att göra något)
Vikten av sociala relationer	Fick inget tydligt svar. Men sociala relationer kan skapa en trygghet hos eleverna.